

**Αποκλεισμός του δικαιώματος επικοινωνίας ενώ εκκρεμεί ποινική διαδικασία
για σεξουαλική κακοποίηση του ανηλίκου**

Καλλιρρόης Δ. Παντελίδου

Καθηγήτριας Αστικού Δικαίου, Νομική Σχολή Δ. Π. Θράκης

Δημοσιεύθηκε στο νομικό περιοδικό Ελληνική Δικαιοσύνη, τ.4/2025, σ. 1164-1165 (Η απόφαση στο ίδιο τεύχος, σ. 1160-1164)

Η παραπάνω απόφαση ασχολήθηκε με αίτηση μεταρρύθμισης της απόφασης η οποία ρύθμιζε το δικαίωμα επικοινωνίας του ανηλίκου (γενν. 2017) με τον πατέρα του. Τη μεταρρύθμιση ζήτησε η τέως σύζυγος και μητέρα του κοινού τέκνου, στην οποία είχε ανατεθεί η αποκλειστική επιμέλεια. Η μητέρα ζήτησε τον αποκλεισμό της επικοινωνίας λόγω σεξουαλικής κακοποίησης του ανηλίκου που έλαβε χώρα κατά τη διάρκεια της επικοινωνίας με τον πατέρα κατά τα έτη 2019-2020. Μετά από τις καταγγελίες της μητέρας, ασκήθηκε ποινική δίωξη εναντίον του πατέρα για την τέλεση σε βάρος του τέκνου γενετήσιων πράξεων κατ' εξακολούθηση με ανήλικο, που δεν έχει συμπληρώσει τα δώδεκα έτη (άρθρ. 339 § 1 στοιχ. α' ΠΚ), και για κατάχρηση ανηλίκου, που δεν έχει συμπληρώσει τα δώδεκα έτη, κατ' εξακολούθηση από πρόσωπο που του έχουν εμπιστευθεί να επιβλέπει αυτόν ή να τον φυλάσσει (άρθρ. 342 § 1 στοιχ. α' ΠΚ), και επιβλήθηκαν με διάταξη του ανακριτή περιοριστικοί όροι της απαγορεύσεως εξόδου του από τη Χώρα και της αυτοπρόσωπης εμφανίσεώς του άπαξ εντός του πρώτου πενθημέρου εκάστου μηνός στο Αστυνομικό Τμήμα του τόπου της κατοικίας του. Η σχολιαζόμενη απόφαση διεπίστωσε ότι οι γενετήσιες πράξεις κακουργηματικού χαρακτήρα κατ' εξακολούθηση έχουν πράγματι τελεσθεί εις βάρος του ανήλικου τέκνου και απέκλεισε την επικοινωνία με τον πατέρα. Η απόφαση στηρίχθηκε στην προσωπική επικοινωνία με τον ανήλικο, ο οποίος ηρνείτο να επικοινωνήσει με τον πατέρα του και σε εκθέσεις τριών πραγματογνωμόνων παιδοψυχιάτρων, της κοινωνικής λειτουργού και της ψυχολόγου καθώς και της παιδοψυχιάτρου /τεχνικής συμβούλου της μητέρας.

Ας μου επιτραπούν μερικές σκέψεις στο σοβαρότατο αυτό ζήτημα :

Ορθά δέχεται καταρχάς η απόφαση ότι η συγκεκριμένη οικογενειακή διαφορά **εξαιρείται** ως προς το παραδεκτό της συζητήσεώς της, **από τη διαμεσολάβηση** και δεν υπόκειται, κατ' επέκταση, σε υποχρεωτική αρχική συνεδρία διαμεσολαβήσεως, διότι οι υποχρεωτικές εναλλακτικές διαδικασίες επιλύσεως των διαφορών, συμπεριλαμβανομένης της διαμεσολαβήσεως, απαγορεύονται, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 48 § 1 της Συμβάσεως της Κωνσταντινουπόλεως του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας, που κυρώθηκε μέσω του άρθρου 1 ν. 4531/2018, στις περιπτώσεις, μεταξύ άλλων, **της ενδοοικογενειακής βίας** εις βάρος ανηλίκου, στην οποία συμπεριλαμβάνεται η άσκηση

σεξουαλικής βίας σε αυτόν από μέλος της οικογένειάς του. Η ανάγκη άμεσης επέμβασης υπέρ του ανηλίκου **δεν συμβιβάζεται** στην περίπτωση της ενδοοικογενειακής και μάλιστα της σεξουαλικής βίας με τη διαμεσολάβηση.

Κατά την ΑΚ 1520 (Προσωπική επικοινωνία) και μάλιστα την § 1 εδ. 3, *Αποκλεισμός ή περιορισμός της επικοινωνίας είναι δυνατός μόνο για εξαιρετικά σοβαρούς λόγους, ιδίως όταν ο γονέας με τον οποίον δεν διαμένει το τέκνο, κριθεί ακατάλληλος να ασκεί το δικαίωμα επικοινωνίας. Για τη διαπίστωση της ακαταλληλότητας του γονέα το δικαστήριο μπορεί να διατάξει κάθε πρόσφορο μέσο, ιδίως την εκπόνηση εμπεριστατωμένης έκθεσης κοινωνικών λειτουργών ή ψυχιάτρων ή ψυχολόγων. Κατά τις §§ 3, 4 της ίδιας διάταξης, Τα σχετικά με την επικοινωνία ζητήματα καθορίζονται ειδικότερα είτε με έγγραφη συμφωνία των γονέων είτε από το δικαστήριο. Στην περίπτωση αυτή εφαρμόζεται και η παρ. 4 του άρθρου 1511. Όταν συντρέχει περίπτωση κακής ή καταχρηστικής άσκησης του δικαιώματος επικοινωνίας, ο άλλος γονέας ή κάθε ένας από τους γονείς, αν πρόκειται για επικοινωνία με τρίτο, μπορεί να ζητήσει από το δικαστήριο τη μεταρρύθμιση της επικοινωνίας.*

Επομένως, για εξαιρετικά σοβαρούς λόγους μπορεί ο δικαιούχος γονέας να κριθεί ακατάλληλος να ασκεί το δικαίωμα επικοινωνίας και το δικαστήριο μπορεί να διατάξει κάθε πρόσφορο μέτρο για τη διαπίστωση της ακαταλληλότητας, η οποία ασφαλώς υπάρχει στη σεξουαλική κακοποίηση του ανηλίκου. Σε αυτά περιλαμβάνονται οι εκθέσεις από ειδικούς και μάλιστα σε πληθυντικό αριθμό, οι οποίες καταλήγουν ομοφώνως στο ίδιο αποτέλεσμα, χωρίς να αντικρούονται από πρόσωπο επιλογής του πατέρα. Η επικοινωνία του δικαστηρίου με τον ανήλικο επίσης προβλέπεται και συνιστάται, διότι ο δικαστής είναι ο αρμοδιότερος να διαπιστώσει αν η άρνηση του ανηλίκου είναι αποτέλεσμα επηρεασμού από τον άλλο γονέα. Στις περιπτώσεις ακαταλληλότητας, θα μπορούσε να αποφασισθεί η άσκηση επικοινωνίας με παρουσία τρίτου, αλλά αυτό δεν είναι πάντοτε ευχερές ούτε δόκιμο στη σεξουαλική κακοποίηση.

Ιδιαίτερη προσοχή απαιτείται όταν στην δικογραφία για την μεταρρύθμιση και τον αποκλεισμό της επικοινωνίας καταγγέλλονται πράξεις που αφορούν την γενετήσια αξιοπρέπεια των τέκνων με δράστη τον ένα γονέα. Υπενθυμίζεται ότι αν ο γονέας καταδικασθεί τελεσιδικώς σε φυλάκιση τουλάχιστον ενός μηνός για αδίκημα που διέπραξε με δόλο και στρέφεται εναντίον της ζωής, της υγείας και των ηθών του τέκνου, **εκπίπτει** από τη γονική μέριμνα (ΑΚ 1537 εδ. 1). Στην περίπτωση της εκκρεμούς ποινικής δικογραφίας, ανεξαρτήτως της εξέλιξής της, θα πρέπει το πολιτικό Δικαστήριο να μορφώσει ίδια κρίση για το αληθές ή όχι των καταγγελιών. Εννοείται ότι δεν μπορούν όλες οι καταγγελίες να χαρακτηριστούν συλλήβδην ως ψευδείς ή ως αληθείς. Η διαμόρφωση ίδιας αιτιολογημένης κρίσης αποκλείει την απλή παραπομπή στην έκβαση ποινικής δίκης και επιτάσσει, αντιθέτως, την αξιολόγηση των συγκεκριμένων αποδεικτικών μέσων, όπως ακριβώς θα έπραττε και ο ποινικός δικαστής. Θα πρέπει λ.χ. να ερευνηθεί ποια είναι η κατάσταση της ψυχικής υγείας τόσο του τέκνου, όσο και αμφοτέρων των γονέων ή αν έχει λάβει χώρα κοινωνική έρευνα και τι έχει διαπιστωθεί. Άλλωστε, ο πολιτικός δικαστής οφείλει κατά την προσωπική του επικοινωνία με το τέκνο, σε παρόμοιες περιπτώσεις, να μην αρκестεί σε τυπικές ερωτήσεις, αλλά να ερευνήσει το αληθές των συγκεκριμένων καταγγελιών. Επίσης, ο πολιτικός δικαστής οφείλει, εάν τα αποδεικτικά στοιχεία δεν είναι επαρκή, να διατάξει επανάληψη της συζήτησης για να συγκεντρωθούν τα στοιχεία. Η αναστολή της διαδικασίας κατά την ΚΠολΔ 250 έως το πέρας της ποινικής δίκης δεν συνιστάται, διότι η άσκηση της επικοινωνίας στον ενδιάμεσο χρόνο είναι σε βάρος του ανηλίκου.

Η σχολιαζόμενη απόφαση ερεύνησε τις καταγγελίες και το αποδεικτικό υλικό εξαντλητικά και όπως έπρεπε. Σε συνδυασμό με την προσωπική άποψη για τον ανήλικο που διεμόρφωσε ο δικαστής, φαίνεται ότι αξιολόγησε με προσοχή το αποδεικτικό υλικό.

Επιπλέον θα μπορούσε μόνον και εφόσον ήταν δυνατόν, να αντικρούσει την απαλλακτική εισαγγελική πρόταση.

Συνεπώς, ο αποκλεισμός της επικοινωνίας λόγω ακαταλληλότητας του γονέα στην προκειμένη περίπτωση πρέπει να επικροτηθεί. Σε σύγκριση με το συμφέρον του ανηλίκου και με επίκληση της αρχής της αναλογικότητας, υποχωρεί, όπως επισημαίνει η απόφαση, και το ίδιο το τεκμήριο της αθωότητας του κατηγορουμένου.